Gepassioneerd en onvolwassen

ROOS CUSTERS

GEPASSIONEERD & ONVOLWASSEN

Een portret van Klaas Gubbels in zijn eigen woorden

UITGEVERIJ BROOKLYN

Copyright © Roos Custers

Omslagontwerp Lizzy Loesberg en Claudia Claas/Valetti
Omslagillustratie Klaas Gubbels
Typografie binnenwerk Sander Pinkse Boekproductie

ISBN 978 94 92754 77 6
NUR 320

www.uitgeverijbrooklyn.nl

INHOUD

'Ik vertel je alles, ik wil mijn ei kwijt!'
WOORD VOORAF 7

'Joh! Ik ben een Rotterdammer, hè!'
JEUGDJAREN 11

'De revolutie in de lithokelder.'
OPLEIDING 20

'Ik wist meteen hoe laat het was...'
GEZINSLEVEN 31

'Ik was een politieagent, ik was heel streng.'
LESGEVEN 43

'Veel vrienden zijn schrijvers. Ik kan niet lezen.'
SCHILDERS, SCHRIJVERS, VRIENDEN 48

'Ik ben close bevriend met Cherry Duyns.'
CHERRY DUYNS 56

'Wat zijn wij toch gepassioneerd en onvolwassen!'
JAN SIEBELINK 66

'Als ik het kunst vind, is het kunst.'
IN HET ATELIER 72

'Ik ben kapót van Brancusi!'
COLLEGA'S 86

'Ik was vroeger bekend als de tafelschilder.'
KOFFIEKETELS 93

'Alle kunstenaars voelen zich miskend.'
ERKENNING 99

'Mijn vrouw? Autoritair joh! Krijg de klere.'
HUIS EN HAARD 106

'Ik blijf zo lang mogelijk doorgaan, tot ik niet meer kan.'
OUDERDOM, ZIEKTE, DE DOOD 117

'Ik doe iets wat ik nog nooit heb gedaan!'
LEVENSLUST, DE TOEKOMST 128

Verantwoording 137

Namenregister 139

‘Ik vertel je alles, ik wil mijn ei kwijt!’

WOORD VOORAF

‘Dus jij wilt een boekje over me maken? Mmmm. Weet je dat ik nog nooit een boek heb gelezen? Maar wat moet, dat moet. Ik ben een calvinist, maar het is ook ijdelheid. Ik vind: de schilderijen hangen aan de muur, en dan ben je verplicht om het uit te leggen. Dat vind ik. Ik kan het niet, maar ik ben het toch verplicht.’

Nadat ik Klaas Gubbels, die aanvankelijk wat aarzelde om mee te werken, enkele keren aan de telefoon had gehad, werd hij gaandeweg steeds enthousiaster. ‘Je praat als een Rotterdammer, weet je dat wel?!’ Waar hij me in januari 2025 toezegde dat ik wel drie keer langs mocht komen om hem te spreken, werden dat in de loop van het jaar meer en meer bezoekjes. Ook hing hij met enige regelmaat aan de telefoon: ‘Wanneer kom je nou weer? Ik vind het zo leuk dat je een boekje over me maakt, zo ijdel ben ik.’

Ik denk dat hij me steeds meer ging vertrouwen. Het was ook gewoon gezellig, en hij vond het duidelijk erg plezierig om zo lang en zo uitgebreid over zijn werk te kunnen praten.

Over de inmiddels tweeënnegentigjarige kunstenaar Klaas Gubbels is ontzettend veel gepubliceerd. Grote overzichtscatalogi, kleine boekjes en alles ertussenin. Waarom dan toch nóg een uitgave aan die al bestaande boekenberg over de man toevoegen? Welnu, omdat er nog wel wat toe te voegen vált.

Waar de meeste boeken over Klaas Gubbels hoofdzakelijk bestaan uit afbeeldingen van zijn werk met zo nu en dan een tekst over dat werk, is de kunstenaar zélf relatief weinig aan het woord. Wie is toch die man die al dik zestig jaar een van de geliefdste kunstenaars van Nederland is? Die zeer gedisciplineerd nog steeds elke dag naar zijn atelier op Landgoed Lichtenbeek in Arnhem gaat? Die zoveel tafels en koffieketels heeft geschilderd dat ook mensen die zijn naam niet kennen, wél weet hebben van dat werk?

Voor dit portret in woorden ben ik met de kunstenaar zelf in gesprek gegaan. Geen plaatjes, louter praatjes. Over zijn werk en zijn leven, hoewel werk en leven in zijn geval grotendeels samenvallen. Ik sprak met zijn vrouw Heleen Gubbels, met zijn vrienden Jan Siebelink en Cherry Duyns, en met twee van zijn galeriehouders: Ilse Vermeulen en Julius Wintermans van Galerie InDruk. Natuurlijk had ik nog veel meer mensen kunnen spreken, zijn dochter Johanna bijvoorbeeld, andere goede vrienden en vriendinnen; er is altijd méér mogelijk, maar toch meen ik dat ik met deze mensen en in de eerste plaats met Klaas zelf een goed beeld heb kunnen creëren van wat Klaas Gubbels drijft, wie hij is en waarom hij doet wat hij doet. Het is géén biografie, het is géén volledige levensbeschrijving: het is een poging een kunstenaar en zijn beweegredenen te leren kennen en te begrijpen.

Wie nu geen idee heeft wat Gubbels precies maakt: sla vooral al die andere boeken over hem open, google hem, of, nog beter: ga zijn werk in het echt bekijken. De meeste vooraanstaande Nederlandse musea hebben werk van hem in de collectie en er is altijd wel ergens een tentoonstelling.

Op deze plek wil ik tot slot mijn grote dank uitspreken aan mijn gesprekspartners, die allen uiterst welwillend, open en eerlijk vertelden en ruim de tijd voor me namen. Dankjewel Heleen, Jan, Cherry, Ilse en Julius; zonder jullie was het maar een 'kaal' portret geworden. Maar mijn grootste dank, uiteraard, gaat uit naar mijn onderwerp: Klaas Gubbels. Zijn lichte scepsis in het begin, zijn wat afwachtende houding, verdween goddank al rap en dat zorgde ervoor dat we uitvoerig over alle aspecten van zijn leven en werk hebben kunnen praten.

Als ik na een paar uur op zijn atelier weer aanstalten maakte om te vertrekken, was Klaas meestal moe ('Ik ga nu maar even op de bank lèggen. Lèggen ja, Rotterdam hè!') maar volgens mij ook altijd tevreden. Want, zo meldde Klaas bij herhaling: 'Wat hebben we weer goed zitten te praten! Ik vind je bloedserieus, maar wat hebben we goed gepraat.'

Groningen, maart 2026

'Joh! Ik ben een Rotterdammer, hè!'

JEUGDJAREN

Klaas, wat wilde jij worden toen jij tien was?
Hofmeester. Want tegenover ons woonde de buurman en die ging met de auto overal naartoe, die was hofmeester.
Maar wat is dat?
Het hoofd van de koks. Dat je alles in moet slaan. Hij was ook hoofd van de Nieuw Amsterdam, van beroemde grote schepen want vroeger werden er altijd... cruises gemaakt. Daarom wilde ik hofmeester worden, én leeuwentemmer. In mijn eentje ging ik naar alle circussen die in Rotterdam kwamen, altijd in mijn eentje. En leeuwentemmer, dat leek me fantastisch.

Klaas Gubbels is dus tweeënnegentig jaar oud en hij woont sinds 1952 in Arnhem. Dat is meer dan driekwart van zijn leven. Die eerste achttien jaar echter, die hij doorbracht in zijn geboortestad Rotterdam, plus de vijfentwintig jaren dat hij daar één dag in de week lesgaf aan de Willem de Kooning Academie, maken hem tot op de dag van vandaag een rasechte Rotterdammer. Iemand die zijn zinnen doorspekt met woorden als 'gozer', 'griet' en 'joh!'. Iemand die na vierenzeventig jaar in het bosrijke, glooiende Arnhem (oké, de Rijn loopt erlangs) zegt: 'Ik heb mijn leven lang in Rotterdam... ik heb eigenlijk altijd aan het water gewoond.'

Dat die jeugdjaren vormend zijn, doorwerken in iemands latere leven, is natuurlijk evident, misschien worden ze zelfs wel belangrijker naarmate iemand ouder wordt.

'Ik heb nú toch gedroomd! Ik droomde over bijna negentig jaar geleden. Ik wilde altijd bij mijn grootouders zijn, daar waren we veel, die woonden tegenover Van Nelle[1], aan het Balkengat. Daar werd het hout vroeger in het water gelegd.[2]

Daar was een visje, en dat visje had een nestje. En ik probeerde dat visje te vangen. Later denk je pas: wat ongevoelig! Ik ben nu iemand die... joh, als ik een vogeltje zie, klim ik in de boom om het in het nest terug te gooien. Ik ben gek op alle dieren. Ik vang alle vlinders, vliegen, die gooi ik allemaal naar buiten. Ik houd van alle dieren, dus dat ik dat met dat visje gedaan heb, wat is dat erg.'

1 De Van Nellefabriek voor koffie, thee en tabak aan de Delfshavense Schie, die in 1931 werd geopend.
2 Het Balkengat verwijst naar de functie van deze zogenaamde inham in de rivier; voor de houtindustrie was het nodig dat boomstammen vaak jaren in de rivier lagen alvorens ze verzaagd werden.

Klaas Gubbels werd op 19 januari 1934 geboren en was het eerste kind van vader Cor (1898–1975) en moeder Niek (1915–2005). Later volgden zus Phia (Sophia, 1936) en broer Dick (1938–2023).

‘Mijn vader heette officieel Cornelis maar werd Cor genoemd. Of ook wel Kees. Maar ik noemde hem pap natuurlijk! En mijn moeder heet Wilhelmina, en dat werd Niek. Ze heeft mijn vader ontmoet op de atletiekbaan. Mijn moeder was atletiekkampioen van Rotterdam, op vier afstanden, hoogspringen, verspringen, 100 meter en zo.’

Klaas bewaart warme herinneringen aan zijn vooroorlogse jeugdjaren.

‘Het moet 1939 zijn en mijn ouders sliepen in een opklapbed, ik sliep in een soort bedstee, op de bovenste verdieping. Daaronder sliep mijn zusje. Ik wilde toen een experiment doen: bewust in mijn bed plassen, zodat er een straal naar beneden kwam. Om mijn zusje te pesten. Maar wat me tegenviel: er kwam geen straal. Het druppelde alleen maar wat.’

‘We woonden in een mooie buurt, aan de Schie, op het Zomerhofplein, en het was ook een artistieke buurt want de buurman was componist Willem Pijper[3]. Er was een pontje over de Schie en daar ging ik weleens mee. Dat kostte wel één of twee cent, maar ik mocht af en toe mee voor niks.’

‘Joh, ik had een fantastische jeugd, en het leuke van Willem Pijper was – ik was gek op auto’s – dat er altijd sportwagens voor de deur stonden, want al die componisten waren beroemd, dus die hadden sportwagens.’

3 Willem Pijper (1894–1947): een van Nederlands belangrijkste begin-twintigste-eeuwse componisten en jarenlang directeur van het Rotterdams Conservatorium.

De grote hobby's van zijn ouders konden hem minder bekoren. Zijn vader Cor was een liefhebber van sport: hij bokste en was een fervent snelwandelaar[4]. Maar zijn liefde voor deze nu redelijk onbekende – om niet te zeggen ongeliefde – tak van de atletiek kon hij niet overbrengen op zijn zoon Klaas: 'Ik heb een bloedhekel aan lopen. Mijn vader was kampioen van Nederland, in snelwandelen. Of hij was tweede, dat kan ook. Later is hij gediskwalificeerd op de Olympische Spelen van 1920 in Antwerpen. Omdat je met snelwandelen altijd één voet op de grond moet houden. En hij deed dat niet. Je moet je voet op de grond houden, anders wordt het rennen.'

'Toen ik vijf jaar was, moest mijn vader zich *manifesteren*. Ik ging met hem een blaadje kopen bij de Cineac, dat was een grote bioscoop in Rotterdam. Ik kreeg toen een blaadje van *Popeye the sailorman*. Dat weet ik nog. Ik heb me de pleuris gelopen, ik liep gewoon naast hem maar wel heel hard. En daarom heb ik een bloedhekel aan wandelen.'

Ook de grote passie van zijn moeder is duidelijk niet op Klaas overgeslagen:

'Ik lees niet. Ik moest van mijn moeder altijd lezen. Ik denk dat dat een afkeer teweeg heeft gebracht. Mijn moeder bedoelde het wel goed. Zelf las ze heel erg veel, het was haar grote passie. Mijn vader zal ook wel gelezen hebben. Ik niet. Ik heb een afwijking ergens in mijn lichaam, of in mijn kop.'

'Nee, ik heb nooit goed kunnen lezen. Ik heb ook iets heel ernstigs gedaan. De beroemde dichter J.C. Bloem

4 Snelwandelen was begin vorige eeuw in Nederland zeer populair. Cor Gubbels behaalde maar liefst zesentwintig nationale titels in het snelwandelen tussen 1920 en 1932; later zou hij snelwandeltrainingen gaan geven.